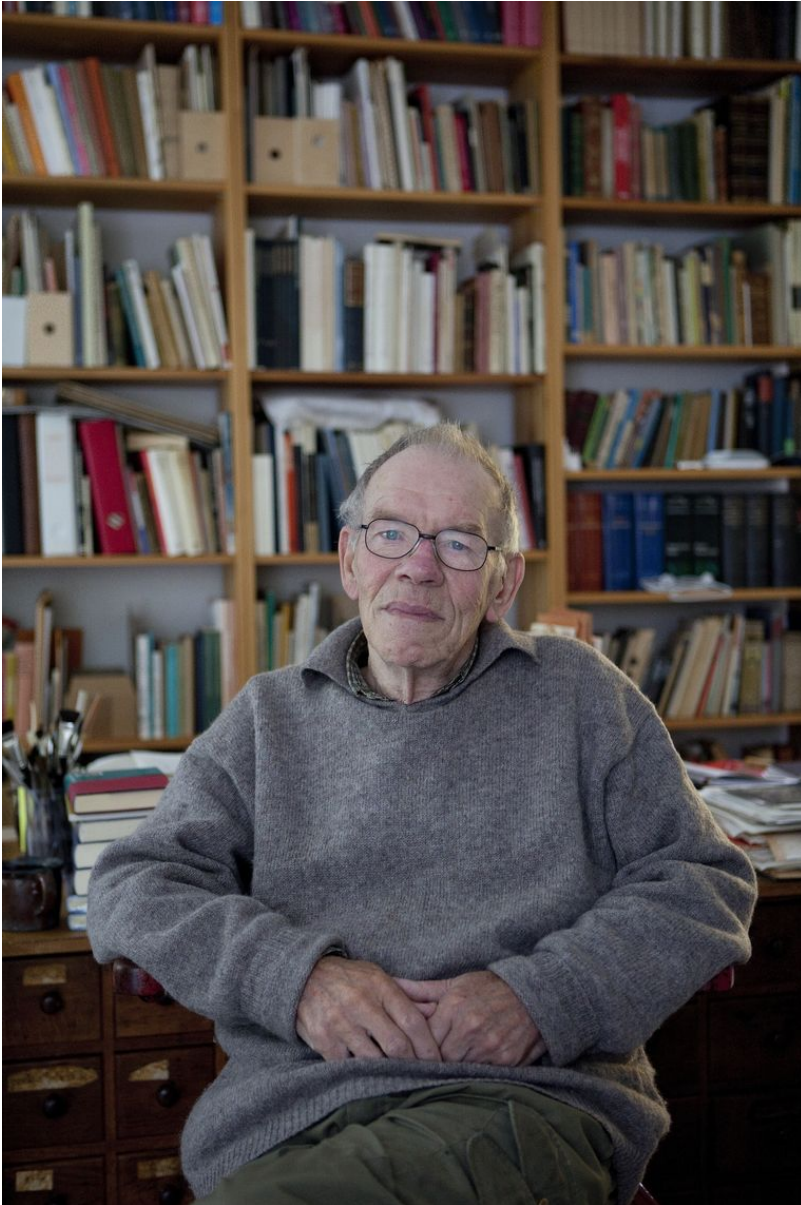

postuumGerrit Noordzij (1931-2022)

Typograaf Gerrit Noordzij leerde ontwerpers na te denken over het maken van letters

Op 90-jarige leeftijd is de typograaf, kalligraaf en grafisch ontwerper Gerrit Noordzij overleden. Zijn boek over typografie wordt door vakmensen over de hele wereld gespeld.

[Bob Witman](#) 28 maart 2022, 15:49

Gerrit Noordzij in 2010. Beeld Ilvy Njikiktjen/ANP

‘De westerse beschaving begint met de uitvinding van het woordbeeld’, zo begon typograaf en kalligraaf Gerrit Noordzij in 1985 het boek *De Streek, de theorie van het schrift*. Een boude uitspraak, bedoeld om groot te maken wat voor veel mensen gedoe op de vierkante millimeter is. Al die minuscule details in letters, het verloop van dik naar dun, de spatiëring, de kegelhoogte en witverdeling: het lijken bagatellen, maar Noordzij wist dat het essentiële voorwaarden zijn voor leesbaarheid.

De op 17 maart op 90-jarige leeftijd overleden Gerrit Noordzij was ontwerper van klassieke boekomslagen, postzegels en de jubileumrijksdaalder voor 400 jaar Staat der Nederlanden. Zijn omslagen voor uitgeverij Van Oorschot, en dan vooral die voor de langlopende Russische bibliotheek, zijn klassiek, simpel en ze hebben een krachtige identiteit.

Omslag van 'De streek, theorie van het schrift' van Gerrit Noordzij.

In de grafische wereld was hij vooral ook een man die vernieuwend over letterontwerpen schreef en er gepassioneerd over doceerde. Tussen 1960 en 1990 was hij leraar typografie en letterontwerpen aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) in Den Haag. Zijn boek *De Streek* wordt over de hele wereld gelezen.

‘Noordzij heeft ontwerpers geleerd hoe je over het maken van letters kunt nadenken’, zegt letterontwerper Erik van Blokland, die les van hem kreeg en nu de masteropleiding TypeMedia leidt op de KABK. ‘Niet alleen of je uit een Helvetica moet kiezen of een Baskerville, maar waar het schrift vandaan komt, wat de werkzame bestanddelen zijn en wat maakt dat ze een samenhangend geheel vormen. Voor iedereen die letters ontwerpt, is dat onmisbaar gereedschap.’

Thorbecke-postzegel van Gerrit Noordzij. Beeld Gerrit Noordzij

Noordzij (Rotterdam, 1931) werkte vanaf de jaren zeventig voor uitgeverij Van Oorschot waar hij behalve voor de Russische bibliotheek omslagen maakte voor J. J. Voskuil (*Het Bureau*) en W.F Hermans (*Tranen der acacia's*). Hij maakte houtgravures, tekeningen, schreef met de hand de abdicatie-akte van koningin Juliana en hakte in steen de inscriptie onder het beeld van Multatuli in Amsterdam. 'Een prachtig werk', zegt Van Blokland.

'Typografie is de grondslag van al het nadenken over vorm, vormvastheid, evenwicht en ritmiek van letters op papier', zei Noordzij in *NRC* bij de toekenning van de Laurens Janszoon Costerprijs in 2011. Noordzij had goed begrepen dat het menselijk oog sterk reageert op letterdetails. 'Leren lezen is complex', zegt Van Blokland. Kinderen doen er niet voor niets zes tot acht jaar over.

'Als je een detail verandert in het woordbeeld, heeft dat onmiddellijk invloed op de leesbaarheid. Als *de Volkskrant* morgen de eerste de poot van A dikker maakt dan de tweede, krijg je boze brieven', zegt Blokland. Noordzij heeft het ontstaan van het schrift en het belang van dik-dun-contrast daarin uitvoerig bestudeerd en beschreven. 'Zijn lessen in visueel nadenken zijn voor alle letterontwerpers van grote waarde', zegt Van Blokland.

Noordzij heeft twee letterontwerpde zoons. Peter Matthias Noordzij runt de Enschedé Font Foundry. Christoph Noordzij ontwierp onder meer de huisletter van de Thalys-trein en heeft in 2020 in de voetsporen van zijn vader de omslagen gemaakt van de Kleine Russische bibliotheek voor Van Oorschot.